Posvet Omejevanje lastninske pravice na kmetijskih zemljiš?ih in gozdovih ter odškodnine

Pon, 30.09.2024 - 14:19
Natisni

Ljubljana, 30. september 2024 - V organizaciji Komisije Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije se je v dvorani Državnega sveta odvil posvet, katerega namen je bil najti na?ine, kako uravnotežiti pogosto nasprotujo?e si interese med javnim interesom in spoštovanjem zasebne lastnine ter med varovanjem okolja in pravico do kmetovanja.

Predsednik Državnega sveta **Marko Lotri?** je uvodoma poudaril, da se Državni svet RS zaveda, da je prehranska samooskrba temelj nacionalne varnosti in stabilnosti ter da za zagotavljanje prehranske samooskrbe potrebujemo smelo in premišljeno kmetijsko politiko, ki strmi k ?im višji stopnji obdelanosti kmetijskih površin. Kriti?no je ocenil cilje zelenega prehoda, ki so po njegovem mnenju v mnogih pogledih preoptimisti?ni, nerealni in nesorazmerni. »Kmetijska zemljiš?a in gozdovi so neprecenljivi naravni viri, katerih gospodarska funkcija je klju?na za preživetje in blaginjo naše države. Njihova primarna vloga je pridelava hrane, lesne surovine in drugih virov, ki so bistveni za prehransko varnost in ekonomsko stabilnost,« je poudaril in dodal, da je nujno, da zakonodajalec pri sprejemanju predpisov, ki omejujejo lastninsko pravico na teh zemljiš?ih, zagotovi, da so te omejitve sorazmerne, utemeljene in v skladu z na?elom trajnostnega razvoja ter da so odškodnine pravi?ne. »Vsak poseg mora biti premišljen, uravnotežen in v korist celotne skupnosti, pri ?emer se mora ohranjati temeljna pravica do lastnine, kot jo zagotavlja naša ustava,« je bil jasen.

Predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije **Roman Žvegli?** je uvodoma dejal, da so kmetje zelo ob ?utljivi na svojo lastnino, saj je le-ta osnovno sredstvo za njihovo preživetje. »Novi trend družbene ureditve brez lastnine, ki se širi preko okoljskih organizacij, obravnava naravo kot javno dobro. Namesto lastnika bi naj za naravo skrbel javni uradnik, ki nima celostnega znanja in izkušenj, ki se na kmetijah prenašajo iz roda v rod. Takšno ureditev že imamo za gozdove in se iz leta v leto zaostruje. Sprejemajo se Evropske strategije in uredbe ter nacionalni zakoni za ohranjanje in ponovno vzpostavitev narave. Vprašati se moramo, ali to v Sloveniji sploh potrebujemo? Ali smo kmetje res tisti grdi uni?evalci narave, ki svojim naslednikom zapustimo težko onesnaženo zemljo brez metuljev in ptic? Ali pa je ravno kmet tisti, ki bolj kot uradnik skrbi za svojo lastnino in naravo.«

Predsednik Komisije za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano **Branko Tomaži?**, ki je posvet tudi vodil, je spomnil, da je ve? kot 60 odstotkov površine Slovenije zaš?iteno, kar pomeni, da so lastniki kmetijskih in gozdnih zemljiš? v mnogih primerih podvrženi omejitvam, ki so se z okrepitvijo zelenega prehoda še dodatno zaostrile. »Lastniki gozdov in kmetij so danes vse pogosteje soo?eni z omejevanjem svoje dejavnosti, na nekaterih obmo?jih pa jim je celo popolnoma onemogo?eno razpolaganje z njihovo lastnino,« je dejal in dodal, da takšna situacija sproža pomembno vprašanje, ali je trenutni sistem omejevanja lastninskih pravic skladen z Ustavo RS. Ti posegi ne zmanjšujejo le obsega kmetijske dejavnosti, temve? vplivajo tudi na zmanjšanje pridelave hrane, kar je v neposrednem nasprotju z nacionalno deklariranim ciljem pove?anja samooskrbe. Kriti?en je bil tudi do vedno ve?je birokracije. Posledica omejitev in obremenitev se kaže v vse pogostejšem opuš?anju kmetovanja, mladi pa se težko odlo?ajo za prevzem kmetij, je opozoril.

Dr. **Milan Šinko** z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je predstavil proces in igralce gozdne politike v radikalni spremembi vrednotenja funkcij gozdov za obdobje 2021–2030. Izpostavil je, da Zakon o gozdovih in podzakonski akti ne opredeljujejo, kaj je funkcija gozdov, kljub temu, da se na funkcije sklicujejo. Lastninska pravica na gozdovih se izvršuje tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija, dolo?a Zakon o gozdovih, kar pomeni, da mora lastnik gozda gospodariti z gozdovi v skladu s predpisi, z na?rti za gospodarjenje in upravnimi akti; dopustiti v svojem gozdu prost dostop in ? ebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov. Izpostavil je, da se politi?ne stranke ob spremembah na podro?ju gozdne politike niso odzivale, kljub temu, da bo izguba zaradi ve?jega poudarka na zaš?iti ogromna.

Doc. dr. **Matjaž Glavan** z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je osvetlil postopek priprave nove uredbe o nadomestilih za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima. Zaradi nevarnosti mikrobiološkega onesnaženja vode s patogenimi organizmi je na kmetijskih zemljiš?ih na najožjem vodovarstvenem obmo?ju prepovedano gnojenje z gnojnico in gnojevko. Prav tako je omejena uporaba fitofarmacevtskih sredstev. Zaradi omenjenih ukrepov je pridelek na teh obmo ?jih sorazmerno manjši, zaradi ?esar imajo lastniki teh kmetijskih zemljiš? izpad dohodka, kar se deloma uravnava z nadomestili za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima. Nadomestila se izpla?ajo kot državna pomo? v skladu z evropskimi smernicami o državni pomo?i v kmetijskem in gozdarskem sektorju. Postopek izra?una nove višine nadomestila je lep in vzor?en primer kako lahko sodelovanje zakonodajalca, znanosti in klju?nih sektorjev (kmetijstvo, podjetja za oskrbo s pitno vodo) prinese rešitve v zadovoljstvo vseh.

Upravnik gozdov Nadškofije Ljubljana **Franc Poga?nik** in kmet, lastnik kmetijskih in gozdnih zemljiš? **Goran Živec** sta predstavila dva konkretna primera omejevanja lastnine in problem vrednotenja nadomestil (rezervat Poljšak in varovalni gozd v Dovju). »Lastniki in gozdarji smo bili in smo najboljši naravovarstveniki,« je poudaril Poga?nik in dodal, da je Slovenija eden zoološko in habitatno najbolj ohranjenih predelov Evrope. Poudaril je, da lastniki niso proti omejevanju na podro?jih, kjer je to upravi?eno in dokazano, so pa proti omejitvam brez odškodnin in proti zavarovanjem kar tako, iz previdnosti, na podlagi domnev in brez temeljitih analiz. »Nepripravljenost državnih inštitucij na malenkostne spremembe zakonodaje je pripeljala do dodatne erozije zaupanja v njih,« je opozoril. Lastniki se po?utijo manjvredne v primerjavi z zavarovanimi vrstami, ki jih za vsako ceno poskušamo obdržat na neprimernih lokacijah. Edini na?in, da se v prihodnje stanje izboljša, je, da so ukrepi pripravljeni v sodelovanju z lastniki. Goran Živec je predstavil konkretno oceno škode posledic odlo?itev državnih inštitucij na Poljšaku in pot do pridobitve odškodnine. Ocena škode na nivoju države, ?e upoštevamo le 1/3 površin z varovalnimi ukrepi, znaša 429 milijonov evrov letno, pri ?emer gre le za neposredno škodo, posredna škoda pa je še veliko ve?ja. V zakonodajnem postopku bi morala ta ocena biti narejena, pa je ni, je poudaril Živec in dodal, da ukrepov, ki delajo družbi ve? škode kot koristi, ne bi smelo biti.

Prof. dr. **Hojka Kraigher** z Gozdarskega inštituta Slovenije je predstavila vpliv podnebnih sprememb na gozdove in kmetijstvo. Vplivi podnebnih sprememb bodo v kmetijstvu in gozdarstvu povzro?ili spremembe v sezonski dinamiki (zgodnejše brstenje in cvetenje ter podaljšanje vegetacijske dobe). Pri?akovani so pogostejši ekstremni vremenski pojavi (suše, poplave, zemeljski plazovi, nevihte, to?a) ter bolj vro?a in topla poletja. Predvidene spremembe lesne zaloge gozdnega drevja kažejo, da bo vedno manj bukve in smreke, medtem ko bo ve? prirasta submediteranskih hrastov. Za prihodnost gozdov je treba zmanjšati segrevanje zemlje, del odgovora so mešani gozdovi s krajšo proizvodno dobo, delati je treba na genetski pestrosti in razmišljati o drevesnih vrstah, ki bodo preživele podnebne spremembe in nove bolezni ter škodljivce. Trajnostno, sonaravno, multifunkcionalno gospodarjenje z gozdovi pa ne pomeni »prepuš?anja gozdov naravnim procesom«, temve? pomeni aktivno usmerjanje naravnih procesov za vzdrževanje odpornih gozdov in vseh njihovih funkcij.

Direktor Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije **Janez Pirc** je predstavil posledice ukrepov varstva narave na kmetijskih in gozdnih zemljiš?ih in opozoril, da omejevanje kmetijske dejavnosti brez ustreznih nadomestil ogroža preživetje kmetij in dolgoro?no zmanjšuje samooskrbo in socialno kohezijo podeželja. Prostovoljni okoljevarstveni ukrepi, ki postajajo obvezni, povzro?ajo neposredne omejitve na kmetijskih zemljiš?ih, kar vpliva na kmetijsko pridelavo, ekonomsko stanje kmetije in posledi?no razvoj podeželja. Nekateri ukrepi varstva narave za izboljšanje biodiverzitete so celo poslabšali stanje (npr. monokultura invazivnih tujerodnih vrst na pozno košenih travnikih). Opozoril je, da površina obdelovalne kmetijske zemlje upada, saj je pridobivanje novih zemljiš? prakti?no nemogo?e, hkrati pa se pozidava najboljša obstoje ?a kmetijska zemljiš?a. »Potreben je dialog pri pripravi zakonodaje, predlogov, na?rtov. Nam je znan primer Nature, kjer je kmet izvedel za režim svojega travnika, šele ko je odprl register svoje kmetije. To je nesprejemljivo.«

Zasl. prof. dr. **Ciril Ribi?i?**, Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani in Inštitut za ustavno pravo je predstavil ustavne pravice lastnikov pri poseganju v lastnini. Predstavil je mnenje Ustavnega sodiš?a o denacionalizaciji ter Pravno mnenje o ustavnopravnem položaju lastnikov gozdov, ki ga je pri Inštitutu za ustavno pravo naro? ila KGZS. Pravno mnenje je ugotovilo, da je sicer v imenu javnega interesa mogo?e braniti ustavnost posameznih zakonskih omejitev, da pa je težje odgovoriti na vprašanje, ali je skladna celotna zakonska ureditev položaja lastnikov gozdov. Lastniki upravi?eno pri?akujejo, da uveljavljanje javnega interesa ne prizadene njihovega položaja, pravic in interesov je izpostavil in opozoril, da bi morali biti lastniki, katerih pravice se omejujejo, aktivno vklju?eni v postopek že pred sprejetjem pravnih aktov, ki jim omejujejo razpolaganje z lastnino ter da so v postopkih šibkejša stran. Svetoval je, da je mogo?e dose?i obravnavo pred Ustavnim sodiš?em na na?in, da sta predlagatelj Državni svet ali Varuh ?lovekovih pravic ter da se vsebina zahteve za oceno ustavnosti naj ne omeji na posamezen zakon temve? na skupek spornih omejitev. Opozoril je tudi, da bi tako odlo?anje pri sedanji obremenjenosti Ustavnega sodiš?a trajalo ve? let.

Zaklju?ke posveta bo na eni prihodnjih sej obravnavala Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, nato pa bodo predstavljeni tudi plenumu Državnega sveta. Z zaklju?ki bodo seznanjeni vsi pristojni in zainteresirani državni organi, pristojni odbori Državnega zbora in razli?ne organizacije.

Foto in video: Benjamin Beci/DS.

*** Posnetek je opremljen s podnapisi.